

nya bok *Handbok för ateister: En ateologisk betraktelse*. Onfray är filosof och författare till ett trettiotal verk, i vilka han utvecklar ett materialistiskt och hedonistiskt perspektiv och med detta som bakgrund behandlar han aktuella frågor inom etik, estetik och politik. Han är idag en av de mest lästa franska filosoferna och *Handbok för ateister* har i Frankrike sålt i över 200 000 exemplar. Sedan 2002 är han också föreståndare för det av honom grundade Université Populaire i Caen, Normandie, ett folkuniversitet öppet för alla och med tiotusentals besökare varje år. Hans föreläsningar sänds regelbundet i fransk radio och han har även intervjuats i svensk radio i samband med publiceringen av hans senaste bok.

Onfrays bok skiljer sig på flera sätt från Sturmarks; tonen är en annan och lärdomen är imponerande. Medan Sturmark i hög grad koncentrerar sig på de kunskapssteoretiska frågorna och betonar de religiöst troendes brist på goda skäl för sina föreställningar och försöker framställa dem som godtrogna, men på det hela taget, välmenande människor, går Onfray till frontalattack mot allt som har med religion att göra och han anstränger sig verkligen att lyfta fram religionernas negativa sidor. Religion är för Onfray något i grunden mycket ont och det bästa som kunde ske vore att den och alla troende kom över sina neuroser och fick upp ögonen för vad religionen i praktiken i många fall innebär; ett osunt nedvärderande av kroppen, förnuftet, sexualiteten, kvinnorna, de homosexuella och en osunt positiv inställning till blind lydnad, intellektuell underkastelse, dödsstraff och mycket annat elände som religionen bidragit med.

Han går noggrant igenom de tre stora monoteistiska religionerna och lyfter fram det orimliga, motsägelsefulla, grymma och våldsamma som judendomen, kristendomen och islam fört med sig och fortfarande för med sig. Han hävdar bland annat att Hitler i grunden var en religiös person och att han hade Vatikanens gillande. «Mellan den katolska kyrkan och nazismen är det uppenbarligen fråga om äkta kärlek: exemplet är riktiga och inte precis obetydliga,» skriver han (s. 216). Detta kan låta befängt, men det som imponerar mest på mig är att Onfray faktiskt kommer med mycket goda skäl och övertygande exempel på fall då katolska kyrkans företrädare både direkt och indirekt gav sitt stöd åt Hitler och nazisterna. Som ett litet exempel nämner han det faktum att Hitlers *Mein Kampf* aldrig förts upp på kyrkans index.

Han går till och med så långt att han hävdar att Johannes Paulus II indirekt stödde hutuernas folkmord i Rwanda och efteråt valde att inte fördöma de katolska präster som aktivt deltog, samt inte säga ett ord om offren. Hur det är med den saken, kan jag inte uttala mig om, men i ljuset av vad som framkommit under de senaste åren om katolska prästers sexuella övergrepp

på barn, förstår man att Luther sett något väsentligt om den fallna människans svaghet då han argumenterade mot celibatet.

Men den religion som blir objekt för de grövsta attackerna är Islam, som systematiskt och med kraft motarbetar allt det som det upplysta förnuftet försöker stävja; vidskepelse, intolerans, censur, tyranni och som lika energiskt motsätter sig yttrandefrihet och lika rättigheter.

Både Sturmarks och Onfrays böcker är värda att läsa för den som är intresserad av hur dagens ateister och agnostiker resonerar. De flesta argumenten är nog välkända, men Sturmark och Onfray försåg mig definitivt med nya argument och fakta till stöd för övertygelsen att en del lider av för lite religion, men att det tyvärr nog är så att det är fler som lider av för mycket av den varan.

Måttfullhet och besinning är inte bara dygder för gourméer och dyrkare av Bacchus, det gäller i ännu högre grad dagens konsumenter av religion; ingen nämnd och ingen glömd.

Vad jag saknar i båda böckerna är ett index; det vore de väl värda.

Stefan Andersson

Resumé av doktorsavhandling

Patrik Fridlund: *Mobile Performances. A Philosophical Account of Linguistic Undecidability as Possibility and Problem in the Theology of Religion*.

Ingångsfrågan är hur andra religioner kan bedömas när medel att fälla omdömen saknas. Inget stabilt centrum för definitiv språklig mening kan fastställas. Ett problem tycks vara att vi i vissa sammanhang har behov av att kunna slå fast saker på ett absolut sätt. *Mobile Performances* argumenterar för att två parallella diskurser finns. I den ena är det som sägs förhandlingsbart, i den andra är så inte fallet. Detta väcker en annan fråga, nämligen huruvida information, kunskap och vetande är tillräckliga för goda omdömen. Författaren söker visa att omdömen ytterst måste fällas av någon, av ett subjekt som är ansvarigt för omdömet. *Mobile Performances* förordar därför ett problemorienterat sätt att bedöma andra religioner. Kärnan i argumentet är att olika subjekt gör olika bedömningar utifrån vad de bedömer viktigt. Men blir då inte alla omdömen godtyckliga och subjektiva? Avhandlingen vill visa att de omdömen som fälls av ansvariga mänskliga subjekt är utslag av tolkningar som regleras på en rad sätt. Tolkningar måste för att vara livskraftiga vara intesubjektivt fungerande och ta hänsyn till historiska realiteter.